

سوالات تشریحی درس سوم علوم و فنون ادبی

۱ - در کدام بیت آرایه «تکرار» وجود دارد؟

الف) یار بد مار است هین بگریز از او تا نریزد بر تو زهر، آن زشت خو (مولوی)

ب) پیدا بسی بجستمت اما نیافتم اکنون مرا بگو که نهان، از که جویمت؟

(عطار)

پ) صد شکر گویم هر زمان هم چنگ را هم جام را کاین هر دو بردند از میان هم ننگ را هم

نام را (قائمی)

۲ - کدام یک از بیت‌های زیر نمونه مناسبی برای آرایه تکرار است؟

الف. ای زبان هم گنج بی پایان تویی ای زبان هم رنج بی درمان تویی

ب. نالم ز دل چو نای من اندر حصار نای پستی گرفت همت من زین بلند جای

۳ - گزینه صحیح را انتخاب کنید.

در کدام بیت، آرایه ادبی تکرار (واژه آرایه) وجود دارد؟

الف) گوشه گرفتم ز خلق و فایده‌ای نیست گوشه چشمت بلای گوشه نشین است ☐

ب) ز حسرت لب شیرین هنوز می بینم که لاله می دمد از خون دیده فرهاد ☐

۴ - در بیت زیر، واژه «جان» کدام آرایه ادبی را پدید آورده است؟

«ای جانِ جانِ جانِ جان، ما نامدیم از بهر نان برجه گدارویی مکن در بزم سلطان، ساقیا»

۵ - در بیت زیر، تکرار کدام واج، آرایه «واج آرایه» را پدید آورده است؟

«لبخند تو خلاصه خوبی هاست لختی بخند، خنده گل زیباست» (قیصر امینپور)

۶ - جاهای خالی را با واژه مناسب کامل کنید.

واج آرایه از محسوس تر است.

۷ - جای خالی را با واژه مناسب کامل کنید.

به تکرار یک واج در سخن، گفته می شود.

۸ - جای خالی را با واژه مناسب کامل کنید.

عواملی که موسیقی لفظی را پدید می آورند، می نامند.

۹ - درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

تکرار یک واج را در سخن، «واژه آرای» می گویند.

درست ☐ نادرست ☐

۱۰ - در کدام بیت آرایه «تکرار» (واژه آرای) وجود دارد؟ نشان دهید.

(الف) در دل چگونه یاد تو می میرد یاد تو یاد عشق نخستین است (فروغ فرخزاد)

(ب) ستون کرد چپ را و خم کرد راست خروش از خم چرخ چاچی بغاست (فردوسی)

۱۱ - در بیت زیر واژه آرای را نشان دهید.

«چون جامه ها به وقت مصیبت سیه کنند من موی از مصیبت پیری کنم سیاه» (رودکی)

۱۲ - آرایه تکرار را در بیت زیر پیدا کنید.

«گفتی ز خاک بیشترند اهل عشق من از خاک بیشتر نه که از خاک کمتریم» (سعدی)

۱۳ - درست یا نادرست بودن جمله زیر را مشخص کنید.

واج آرای مصوت ها از صامت ها محسوس تر است.

۱۴ - آرایه ادبی «واج آرای» را در بیت های زیر مشخص کنید.

(الف) «خواب نوشین بامداد رحیل باز دارد پیاده را ز سیل»

(ب) «شعر و عرش و شرع از هم خاستند تا که عالم زین سه حرف آراستند»

۱۵ - عبارت های متناسب را به یکدیگر وصل کنید.

«الف» «ب»

دلبر جانان من برده دل و جان من ☐ واژه آرای ☐

شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی ☐ تکرار مصوت کوتاه ☐

نرگس مست نوازش کن مردم دارش ☐ واج آرای ☐

۱۶ - در مصراع «ور خوار چون خارم کنی، ای گل! بدان خواری خوشم» آرایه وجود

دارد که مربوط به بدیع است.

(الف) واج آرای - معنوی

(ب) واژه آرای - لفظی

۱۷ - کدام گزینه را می‌توان مثال مناسب‌تری برای واج‌آرایی دانست؟

الف) «کینه‌توز و دیده‌دوز و خصم‌سوز و رزم‌ساز» ☐

ب) «من نه تنها می‌سرایم شمس دین و شمس دین» ☐

۱۸ - تکرار یک را واج‌آرایی می‌گویند که مربوط به بدیع می‌شود.

الف) واژه - معنوی ☐ ب) واج - لفظی ☐

۱۹ - با توجه به بیت «دندانۀ هر قصری پندی دهدت نو نو / پند سر دندانۀ بشنو ز بُن دندان»

کدام عبارت‌ها با بیت مناسبت دارند؟ گزینه‌های دیگر را نیز بررسی کنید.

الف) یک بار واژه‌آرایی در شعر به کار رفته است.

ب) واج‌آرایی از تکرار حرف «ن» پدید آمده است.

پ) واژه‌های «دندان»، «دندانۀ» آرایۀ واژه‌آرایی را می‌سازند.

۲۰ - آرایۀ ادبی «واج‌آرایی» را در بیت‌های زیر مشخص کنید.

الف) شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی خجسته باد چنین شب که دوستان بینی

«سعدی»

ب) رشته تسبیح اگر بگسست، معذورم بدار دستم اندر ساعدِ ساقی سیمین ساق بود

«حافظ»

پ) زلف او دام است و خالش دانۀ آن دام و من بر امید دانه‌ای افتادهم در دام دوست

«حافظ»

ت) دلی سربلند و سری سر به زیر از این دست، عمری به سر بُرده‌ایم «قیصر امین‌پور»

ث) به جان جوشم که جوای تو باشم خسی بر موج دریای تو باشم

«محمدرضا شفیعی کدکنی»

ج) ناز تو و نیاز تو، شد همه دلپذیر من تا ز تو دلپذیر شد، هستی ناگزیر من «حسین منزوی»

چ) شبی چون شبه روی شسته به قیر نه بهرام پیدا، نه کیوان، نه تیر

«فردوسی»

ح) اینجا گذارِ خاطره‌های گذشته است از این گذار بگذر و بگذار بگذریم

«وحید عیدگاه طرهبه‌ای»

۲۱ - شاعران و نویسندگان به چند صورت از «تکرار» بهره می‌برند؟

۲۲ - تکرار واج و واژه چه تأثیری بر زبان عادی و ادبی می‌گذارد؟

۲۳ - گزینه صحیح را انتخاب کنید.

در بیت زیر، تکرار کدام واج محسوس‌تر است؟

«خیال خال تو با خود به خاک خواهم بُرد که تا ز خال تو خاکم شود عبیرآمیز»

الف) «ا» ☐ ب) «خ» ☐

۲۴ - گزینه صحیح را انتخاب کنید.

در هر دو بیت زیر، آرایه «واج‌آرایی» وجود دارد؛ مشخص کنید در کدام بیت، واج‌آرایی محسوس‌تر است؟

الف) از خود تمام خاطره‌های گذشته را دست من گرفته غمگین سپار و رو ☐

ب) رسم عاشق‌کشی و شیوه شهرآشوبی جامه‌ای بود که بر قامت او دوخته بود ☐

۲۵ - در بیت «ابر و باران و من و یار ستاده به وداع / من جدا گریه‌کنان، ابر جدا، یار جدا» کدام مصوّت‌ها آرایه «واج‌آرایی» را ایجاد کرده‌اند؟

۲۶ - جاهای خالی را با واژه مناسب کامل کنید.

آنچه در تکرار اهمیت دارد، جنبه و سخن است نه شکل واژگان.

۲۷ - درست یا نادرست بودن عبارت زیر را مشخص کنید.

واج‌آرایی در بیت «چون داد عادلان به جهان در بقا نکرد / بیداد ظالمان شما نیز بگذرد» محسوس نیست. ☐ درست ☐ نادرست

۲۸ - آرایه تکرار (واج‌آرایی - واژه‌آرایی) را در بیت‌های زیر نشان دهید.

الف) ای بی‌نشان محض، نشان از که جویمت؟ گم گشت در تو هر دو جهان، از که جویمت؟
(عطار)

ب) ستون کرد چپ را و خم کرد راست خروش از خم چرخ چاچی بخواست (فردوسی)

پ) عطار اگرچه یافت به عین یقین تو را ای بس عیان به عین عیان، از که جویمت؟ (عطار)

ت) آینه ار نقش تو بنمود راست خود شکن، آینه شکستن خطاست (نظامی)

ث) یاد ایامی که در گلشن فغانی داشتم در میان لاله و گل آشیانی داشتم (عطار)

۲۹ - نوع آرایه تکرار (واج آرایه یا واژه آرایه) را در بیت‌های زیر بنویسید.

(الف)

روان شد اشک یاقوتی ز راه دیدگان اینک ز عشق بی‌نشان آمد نشان بی‌نشان اینک

(ب)

آن کیست کز روی کرم، با من وفاداری کند بر جای بدکاری چو من، یک دم نکوکاری کند

(حافظ)

۳۰ - در بیت و جمله زیر واج آرایه را پیدا کنید.

(الف)

فغان کاین لولیان شوخ شیرین کار شهر آشوب چنان بردند صبر از دل، که ترکان خوان یغما را

(حافظ)

(ب)

صدای سنگین سکوت در سرسرا پیچیده بود.

۳۱ - در شعرهای زیر تکرار (واژه آرایه) را بیابید.

(الف)

صد شکر گویم هر زمان هم چنگ را هم جام را کاین هر دو بردند از میان هم ننگ را هم نام را

(قائنی)

(ب)

مه روی تو، شب موی تو، گل بوی تو دارد گلزار جهان خرمی از روی تو دارد (گلچین معانی)

۳۲ - آرایه تکرار (واج آرایه، واژه آرایه) را در بیت‌های زیر پیدا کنید.

(الف)

از این پنج شین روی رغبت متاب شب و شاهد و شعر و شمع و شراب (فردوسی)

(ب)

در خرام ای جانِ جانِ هر سماع مه‌لقایی، مه‌لقایی، مه‌لقا (مولوی)

۳۳ - در هر یک از بیت‌های زیر شاعر چگونه از تکرار بهره گرفته است؟ نوع آنها را بنویسید.

(الف)

ما را سری است با تو که گر خلق روزگار دشمن شوند و سر برود، هم بر آن سریم (سعدی)

(ب)

پیش از اینت بیش از این اندیشه عشاق بود مهرورزی تو با ما شهره آفاق بود (حافظ)

۳۴ - در بیت‌های زیر واج آرای و واژه آرای را پیدا کنید.

(الف)

درد بی‌دردی ز ما خواهد برآوردن دمار درد عشقی تا به درد، این درد را درمان کنیم

(ب)

من خاک کف پای سگ کوی غلامی کاو خاک کف پای سگ کوی تو باشد

(پ)

زمین ز زلزله بر خود چنان نمی‌لرزد که من ز جلوه آن شهنسوار می‌لرزم (صائب)

(ت)

ای دریغا، ای دریغا ای دریغ کانچنان ماهی نهان شد زیر میغ (مولوی)

(ث)

ما را سری ست با تو که خلق روزگار دشمن شوند و سر برود، هم بر آن سریم (سعدی)

۳۵ - آرایه تکرار را در بیت‌های زیر پیدا کنید و نوع آن (واج آرای، واژه آرای) را بنویسید.

(الف)

سرم را سرسری متراش ای استاد سلمانی که هر کس در دیار خود سری دارد و سامانی

(ب)

بدیدم حسن را سرمست می‌گفت: بلایم من، بلایم من، بلایم

۳۶ - در بیت‌های زیر واج آرای و واژه آرای را مشخص کنید.

(الف) یکی تیر زد بر بر اسپ اوی که اسپ اندر آمد ز بالا به روی (فردوسی)

(ب) خواب نوشین بامداد رحیل بازدارد پیاده را ز سبیل (سعدی)

۳۷ - در بیت‌های زیر واج آرای و واژه آرای را نشان دهید.

(الف)

سرِ چشمه شاید گرفتن به بیل چو پُر شد، نشاید گذشتن به پیل (سعدی)

(ب)

یک عمر پریشانی دل، بسته به مویی ست تنها سرِ مویی ز سرِ موی تو دورم (قیصر امین‌پور)

۳۸ - در بیت زیر واج آرای را بیابید.

«محبوسم و طالع است منحوسم غم‌خوارم و اختر است خون‌خوارم (مسعود سعد

سلمان)

۳۹ - نمونه‌های واج آرای را در بیت زیر بیابید.

«صحنِ سرای دیده بشستم ولی چه سود کاین گوشه نیست درخور خیلِ خیال تو» (حافظ)

۴۰ - شاعران و نویسندگان ادبی از «تکرار» به چند شکل استفاده می‌کنند؟ نام ببرید.

۴۱ - شاعر در بیت

«پیش از اینت، بیش از این، اندیشه‌ عشاق بود مهرورزی تو با ما شهره آفاق بود»

کدام واج را تکرار کرده است؟ تعداد تکرار آن را بنویسید.

۴۲ - نوع تکرار در کدام گزینه با بقیه متفاوت است؟ مشخص کنید.

الف. عشق و اساس عشق نهادند بر دوام یعنی خلل‌پذیر نگردد بنای عشق

ب. پس هستی من ز هستی اوست تا هستم و هست، دارمش دوست

پ. سرو را بین بر سماع بلبان صبح خیز همچو سرمستان به بستان، پای کوب و دست‌زن

ت. هر کجا دردی است، درمانیش هست درد عشق است آن که درمانیش نیست

۴۳ - در بیت زیر، تکرار آگاهانه صامت در غنای موسیقی بیت مؤثر

است.

«از درد سخن گفتن و از درد شنیدن با مردم بی‌درد ندانی که چه درد است؟»

۴۴ - در کدام گزینه واج آرای و واژه آرای هر دو وجود دارد؟

(الف) «خیال خال تو با خود به خاک خواهم برد که تا ز خال تو خاکم شود عبیر آمیز» ☐

(ب) «جگرَم پاره است و دل خسته از غم و درد آن دل و جگرَم» ☐

۴۵ - در مصراع «خیزید و خز آرید که هنگام خزان است» آرایه وجود دارد که تکرار حرف این آرایه را می‌سازد.

الف) واج آرایه - «خ»

ب) واژه آرایه - «خ»

۴۶ - در کدام ابیات واج آرایه و واژه آرایه هر دو وجود دارد؟

الف) حبیب خدای جهان آفرین نگه کرد بر روی مردان دین

ب) سر ارادت ما و آستان حضرت دوست که هرچه بر سر ما می‌رود، ارادت اوست

پ) ستون کرد چپ را و خم کرد راست خروش از خم چرخ چاچی بخواست

۴۷ - عبارت‌های متناسب را به یکدیگر وصل کنید.

«ب»

«الف»

تکرار مصوت‌های کوتاه

«پیش لب تو حلقه گشودم بنفشه‌وار»

واج آرایه در حرف «ش»

«خواب نوشین بامداد رحیل»

«از ننگ چه پرسی که مرا نام ز ننگ است» واژه آرایه (تکرار)

واج آرایه در حرف «م»

۴۸ - در بیت زیر دو آرایه بدیع لفظی بیابید و آنها را بنویسید.

«مار دیدی در گیا پیچان کنون در غار غم مار بین پیچیده در ساق گیا آسای من»

۴۹ - در هر یک از بیت‌های زیر آرایه‌های واج آرایه و واژه آرایه را مشخص کنید.

الف) صنوبر دیدم و هرگز ندیدم درخت سیمکش بر سر صنوبر

ب) سرو را بین بر سماع بلبلان صبح خیز همچو سرمستان به بستان پای کوب و دست‌زن

پ) نه خبر می‌رسد مرا ز ایشان نه بدیشان همی رسد خبرم

۵۰ - آرایه ادبی (تکرار) «واژه آرای» را در بیت‌های زیر مشخص کنید.

الف) ز دست رفته نه تنها منم در این سودا چه دست‌ها که ز دست تو بر خداوند است

«سعدی»

ب) هم نظری، هم خبری، هم قمران را قمری هم شکر اندر شکر اندر شکر اندر شکری

«مولوی»

پ) مسلمانان، مسلمانان، مسلمانان، مسلمانان از این آیین بی‌دینان، پشیمانی، پشیمانی

«سنایی»

ت) دوستت دارم و دانم که تویی دشمن جانم از چه با دشمن جانم شده‌ام دوست، ندانم

«عماد خراسانی»

ث) یک پیرهن میان تو با روح بیش نیست روحی هنوز و روح به پیراهنی هنوز

«مهدی حمیدی شیرازی»

ج) آدمی در عالم خاکی نمی‌آید به دست عالمی دیگر نباید ساخت وز نو آدمی

«حافظ»

چ) از درد سخن گفتن و از درد شنیدن با مردم بی‌درد ندانی که چه دردی است

«مهرداد اوستا»

ح) رسیده‌ام به کمالی که جز اناالحق نیست کمال دار برای من کمال‌پرست

«محمدعلی بهمنی»

گروه آموزشی بیست شو

WWW.20SHOO.IR